

REPORTATGE | Enguany es compleixen les efemèrides de l'arribada de la guerra terrestre a Catalunya i de la batalla de l'Ebre

Quan l'Ebre va perdre els seus ponts

Aquest mes d'abril es compleixen 75 anys de la voladura dels ponts sobre el riu Ebre, fet que simbolitza l'arribada del front de guerra a l'Ebre, l'ocupació franquista del marge dret i el primer exili republicà

A. CARALT

Després de quatre dies de caòtica retirada davant l'avanç imparable de les divisions navarreses i italianes de l'exèrcit franquista, el 4 d'abril de 1938, enginyers republicans de la 45 Divisió Internacional fan volar el pont de ferro sobre el riu a Móra d'Ebre en un intent d'evitar l'avanç al marge esquerre de l'Ebre.

Aquesta setmana s'han complert 75 anys d'aquella efemèride, que ha passat desapercebuda al municipi però que va marcar la vida dels habitants de les dues Mores els anys posteriors, donat que van perdre aquesta vital via de comunicació. L'actual pont d'Arades no seria inaugurat fins cinc anys després, el 7 de setembre de 1943, en un acte amb la presència dels alts càrrecs provincials del nou règim.

L'avanç de la 1a Divisió de Navarra i les divisions de voluntaris feixistes italians no s'aturà, però, a Móra d'Ebre. Les tropes van prosseguir l'ofensiva en direcció a Alfara de Carles i Paüls. L'historiador Lluís M. Mezquida relata en la seva obra *La Batalla del Ebre*. *Asedio de Tortosa y combates de Amposta* [...] que, fins al dia 15 d'abril, una part substancial dels habitants de Tortosa va continuar fent una relativa vida normal tot i que molts havien marxat a les seves masies i grups de xales de la carretera Simpàtica davant la proximitat del front.

El matí del 15 d'abril, tanmateix, dotze bombarders Junkers 52 de la Legió Còndor van atacar el centre de la ciutat des del barri de Sant Jàtzer fins a Remolins seguint l'eix del riu Ebre. Mezquida assenyalava que l'atac causà el pànic entre la població, que va

Imatge de l'antic pont de ferro de Móra d'Ebre, destruït el 4 d'abril de 1938. FOTO: BIBLIOTECA NACIONAL

Imatge del pont del ferrocarril de Tortosa, destruït per les forces republicanes el 19 d'abril de 1938. FOTO: MO-DO

L'APUNT

Exili republicà i repressió

■ L'ocupació franquista del marge dret de l'Ebre (Terra Alta, Montsià i part del Baix Ebre i la Ribera) provocà la ruptura de la unitat territorial republicana i l'exili massiu de ciutadans d'aquesta ideologia a l'interior de Catalunya. L'historiador i coordinador tècnic del Combee, David Tormo, assenyalava que malgrat ser menys conegut que el del hivern de 1939, en aquell primer exili moltes persones van fugir a peu o en carro i no tornarien en molts mesos o anys. Als pobles ocupats s'imposà la ideologia del nou règim, que posà en marxa una política repressiva que la resta de Catalunya coneixeria l'any següent.

fugir massivament cap al coll de l'Alba, uns 20.000 –segons Mezquida– i milers més, uns 15.000, cap a Jesús.

Els tres ponts de Tortosa

L'Exèrcit republicà inicià una febril tasca de fortificació del marge esquerre de l'Ebre per impedir l'avanç franquista, que progressivament s'acostà al mar. A l'última hora del 17 d'abril, els republicans fan volar el pont d'Amposta. L'endemà, els republicans ordenen la retirada general, soldats i vehicles creuen amb rapidesa els ponts de Tortosa mentre es preparen les càrregues per volar els tres ponts de la ciutat.

El 19 d'abril, a les 18.00 hores, s'ordena la seva destrucció. Encara llavors, creuaven unitats i

material bèl·lic republicà en retirada. Primer fou destruït el pont de l'Estat, després el de la Cinta –que no ha estat reconstruït– i finalment el pont del ferrocarril.

Sobre la pilastra central del pont de la Cinta s'erigí, dècades després, el controvertit monument als caiguts de la batalla de l'Ebre, inaugurat per Franco.

Tortosa es convertí a partir de llavors i fins al 13 de gener de 1939 en la línia del front de guerra. El pont del ferrocarril fou ràpidament reconstruït el 1940. Un any més tard s'obrí al trànsit rodat el nou pont de l'Estat. Aquest pont realitza avui el mateix servei, la connexió de vehicle i vianants entre les dues ribes del riu. El pont del ferrocarril s'ha convertit en un tram de la Via Verda.